

Verksamhetsberättelse för Åkerströmmens Vattenvårdsamverkan 2022

Åkerströmmens
Vattenvårdsamverkan

Vision

Vår vision är att skapa ett långsiktigt samarbete med alla berörda i Åkerströmmens avrinningsområde för en god vattenkvalitet och höga rekreativevärden. Funktioner och värden kopplade till avrinningsområdet ska tryggas och stärkas i ett framtida klimat och med en ökad tillväxt.

Huvudmålen i vattenvårdsamverkan

1. Inom Åkerströmmens avrinningsområde har en permanent vattenvårdsamverkan etableras mellan kommuner och andra aktörer där erfarenhets- och kunskapsutbyte är centralt.
2. Vattenvårdsamverkan ska förebygga att vattnekosystemen försämras och att näringsläckage och utsläpp av föroreningar till yt- och grundvatten minskar.
3. Åkerströmmens vattenvårdsamverkan ska vara välkänt av boende, besökare och verksamma inom avrinningsområdet.

Denna verksamhetsberättelse har sin utgångspunkt i verksamhetsplanen för Åkerströmmens vattenvårdsamverkan 2022.

Möten

Under året har tre styrgruppsmöten hållits och tre projektgruppsmöten.

Verksamheter 2022

1. Provtagning

Bakgrund och tidigare genomförda åtgärder

Ett gemensamt miljöövervakningsprogram påbörjades 2014 och genomförs av SYNLAB. Totalt tas prover i åtta provpunkter fördelat på tre provtagningsprogram (vattenkemi 1, 2 och 3). Provpunkterna P1-P5 är placerade för att fånga upp hela avrinningsområdet och punkterna P6-P8 är placerade i Smedbyån. Syftet är att få en lång tidsserie av provresultat som grund för att prioritera åtgärder samt utvärdera genomförda åtgärder i syfte att minska närsaltsbelastningen i avrinningsområdet.

Utöver miljöprovtagningsprogram kan extra provtagning utföras. Under 2016 provtogs PAH, under 2017 och 2022 provtogs PFAS, under 2018 provtogs kvicksilver, under 2020 provtogs bekämpningsmedel. Under 2016, 2017 och 2020 provtogs även ordinarie parametrar i tre punkter norr om Hederviken för att avgränsa förhöjda halter tungmetaller som med största sannolikhet härrör från sur sulfatjord. Under 2021 och 2022 provtogs bara en punkt, P9 vid tre tillfällen per år. Vid P9 (tillflöde till Hederviken från ost) har SLU studenter konstaterat påverkan av sur sulfatjord. Alla analysresultat finns att ladda ned hos nationell datavärd, <https://miljodata.slu.se/MVM/Search>, dock med viss fördröjning.

Genomförd åtgärd 2022

Kostnad

Kostnaden uppgick till 168 731kr för provtagningen. PFAS 11 debiterades 2021 men provtogs utan kostnad under 2022.

2. Informationsaktiviteter

2.1 Återkommande informationsaktivitet:

Bakgrund och tidigare genomförda åtgärder

Vattendagar har genomförts under åren 2011-2017. Informationsaktivitetens syfte är att vara kunskapshöjande och inspirerande och även stimulera till erfarenhetsutbyte mellan aktörer. Tjänstemän, politiker, medlemmar ur referensgruppen, markägare och andra berörda bjuds in att delta. Under åren 2018-2020 genomfördes ingen vattendag eller aktivitet med referensgruppen men 2021 hölls ett webinarium där Kävlingeåns vattenråd berättade hur de samarbetar mellan kommuner, diktningföretag och areella näringar och Petter Ström, Hushållningssällskapet, berättade om dikesunderhåll, dränering och brukarens nyckelroll,

Genomförd åtgärda 2022

Vattendag 2022-09-29

En halvdags bussrundtur till Sparrens nya sjötröskel (se bild) och Malmby våtmark med efterföljande lunch i Ekskogens bygdegård anordnades 29 september 2022. Under lunchen berättade Björn Hägglund hur han och två markägare till runt Helgösjön arbetar för att restaurera sjön som håller på att växa igen.

Bild 1. Jan Hanberg, ordförande i Sparrens Natur- och vattenvårdsförening berättar om föreningens uthålliga arbete med att få till en sjötröskel vid sjöns utlopp och att förbättra vattenkvaliteten i sjön.

Kostnad

Abonnera buss, hyra av bygdegård samt lunchwraps kostade 7 733 kr.

Strukturkalkning och kalkfilterdiken – informationsmöte 2022-11-23

Information om strukturkalkning och bidrag hölls 2022-11-23 i Ekskogens bygdegård för lantbrukare i Åkerströmmen och Oxunda avrinningsområde. Anders Andersson från Skaraborgs Strukturkalksförening var inbjuden för att berätta om att deras förening har LOVA-pengar för strukturkalkning och kalkfilterdiken varigenom lantbrukare kan erhålla bidragsmedel (40 % av åtgärds-kostnaden). Anmälan kan göras löpande under 2023 till strukturkalksföreningen.

Kostnad

Hyra av Ekskogens bygdegård med teknikstöd samt fika 4 300 kr

2.2 Fortlöpande informationsaktivitet - Hemsidan

Bakgrund och tidigare genomförda åtgärder

En hemsida har funnits sedan några år tillbaka inom ramen för *vattenorganisationer.se* men denna plattform har upphört. Information finns nu endast på respektive kommuns hemsida.

Genomförd åtgärd 2022

Inga särskilda åtgärder har genomförts.

2.3 Referensgruppsmöte

Bakgrund och tidigare genomförda åtgärder

Från 2014 har referensgruppsmöten genomförts i stort sett en gång per år. Syftet är att sprida kunskap och samverka med berörda markägare, föreningar och organisationer i syfte att åstadkomma miljöförbättrande åtgärder. År 2019 ordnades inget referensgruppsmöte på grund av tidsbrist. År 2020 genomfördes ett referensgruppsmöte i maj och 2021 hölls ett webinarium, digital vattendialog, med deltagare från referensgruppen och inbjudna talare från Kävlingeåns vattenvårdsförbund och Petter Ström från Hushållningssällskapet. Informationsmöte om strukturkalkning hölls också.

Genomförd åtgärd 2022

Se redogörelse för Vattendag och strukturkalksmöte ovan.

3. Åtgärder i jordbrukslandskapet

3.1 Våtmarker och sjörestaureringar

Bakgrund

Inom avrinningsområdet finns flera markägare som visat ett intresse för att etablera en eller flera våtmarker. Åkerströmmens Vattenvårdsamverkan ska ha en stöttande roll vad gäller information kring planering och anläggande av våtmarker. Åkerströmmens Vattenvårdsamverkan kan också fungera som finansieringsstöd för projekt inom samverkans avrinningsområde.

Figur 2. Vandringshinder vid Röby kvarn åtgärdat under hösten 2022. Stag uppsatta för att förhindra att fundament faller samman.

Genomförda åtgärder 2022

Sparren: Under september 2022 färdigställdes [Fri vandringsväg i Åkerströmmen-Lillån - Röbydammen](#) genom att betongtröskeln under dammluckan vid Röbykvarn bilades bort och stagen, som hindrar sidorna att falla in, monterades, se fig.2. Detta var den sista åtgärden i ansökan om vattenverksamhet [M7048-18](#).

Helgösjöprojektet: Mark- och miljödomstolen höll syn vid Helgösjön den 10 nov 2022 och domen vann laga kraft Under 2022 har ytterligare underlag tagits fram, samråd hållits och en ansökan om vattenverksamhet har lämnats in till domstolen. Vid

samråd framkom att det är för dåliga marginaler mellan vattennivå i diket och närmaste åkermark varför dämning inte är en framkomlig väg för att tillskapa en fri vattenspegel utan det är i första hand muddring av sedimenterat material och borttagande av tät vattenvegetation som åtgärden kommer att sikta in sig på. [Läs mer](#)

Kostnad

Projektet Sparren har totalt erhållit bidrag från ÅVVS på 516 795 kr varav 87 773 kr under 2022.

Projektet att restaurera Helgösjön har fått 367 899 kr i bidrag av ÅVVS under 2022 (den sista fakturan kom in .

3.2 Markkartering och strukturkalkning

Lantbrukare i avrinningsområdet har erbjudits att söka 50 % medfinansiering för markkartering som utgör ett försteg till både precisionsodling och strukturkalkning och som gör att bara den näring som behövs läggs ut och att mer av näringen hålls kvar i åkern genom en bättre jordstruktur. Bidrag har getts bara till de analysparametrar som är nödvändig för precisionsodling/strukturkalkning dvs pH, P-AL (lättlösligt fosfor) och K-AL (lättlösligt kalium). LRF Vallentuna har samlat in intresseanmälningar och lantbrukare har beställt markkartering för ca 600 hektar åkermark. 1 prov/hektar á 300 kr ger en total kostnad på 180 000 kr men bara 50 % i bidrag utgår. Det har varit lång väntetid på att få markkarteringen utförda och flera lantbrukare får vänta tills tjälen går ur jorden. Vattensamverkan förväntas få sammanställningar av markkarterad jord och faktura först i april 2023.

Projektansvar: Vallentuna kommun Frida Hellblom

Kostnad: 90 000 kr (belastar 2023 års budget)

3.3 Minskad näringsläckage från hästhållning

Upphandlad konsult (WRS) har genomfört ett gårdsbesök inom Åkerströmmens avrinningsområde. Söderby Gård i Vallentuna erhöll gårdsrådgivning 2022-10-04 som dokumenterades i ett PM som sen användes för LOVA-ansökan. Ansökan skickades in 30 nov 2022 beslut väntas i början av mars.

Kostnad

17 550 kr i konsultstöd för gårdsbesök, PM och stöd till LOVA-ansökan.

3.4 Bidragsansökningar

LOVA-bidrag - Åkerströmmen – utredning av markavvattningsföretag och åtgärdsplanering

Vallentuna kommun sökte beviljades bidrag med 1 017 000 kronor. Under perioden har flödesmätning och nivåmätning i Holmbroån skett löoande under 2022. Upphandling av konsult för inmätning av fixpunkter kommer att handlas upp under vintern 2023. Frida och Ann håller i projektet som ska slutrapporteras 2024-01-31. Inga kostnader belastar ÅVVS budget.

Ekonomisk årsredovisning för år 2022

Budget ÅVVS 2022		
Aktivitet	Kostnad (kr)	Utfall per 2022-12-12
Medlemsavgifter och intäkter		
Vallentuna kommun	150 000	150 000
Österåkers kommun	150 000	150 000
Norrtälje kommun	150 000	150 000
<i>Överfört från föregående år</i>	443 052	443 052
Summa ingående balans och medlemsavg	822 620	822 620
Kommunikation		
Styrgruppsmöte 2022-03-09 med lunchmacka		773
Vattendag 2022-09-29	50 000	7 789
Webbinarie med vattentema (Strukturkalkning 23/11)	50 000	4 300
Åtgärdsprojekt		
Minskat näringsläckage från hästhållning	60 000	17 550
Sparren (sen räkning röjning + vandringshinder Röby kvarn)	22 750	87 733
Modellstudie diken Magdalena Bierozza-SLU	10 000	0
Helgösjön, prövning och projektering 2021-2022	110 000	367 899
Markkartering, sökbara bidragsmedel	200 000	0
Samarbete studentprojekt SLU	20 000	0
Övrigt		250
Summa kostnader	522 750	486 294
SUMMA BALANS (intäkter- kostnader)	299 870	336 326